

Viikko Lumivaaran saaristossa

Soutuvene lipuu Osippalan salmessa kyydissään Jukka Sihvonen, Pekka Pouhula ja Toimi Kojo.

Sattumien kautta sain onnen olla mukana pienessä, viiden henkilön ryhmässä, joka halusi kuvata Venus-laivan reitin Lahdenpohjasta Kesvalahdelle Lumivaaran saaristossa DVD-tallennetta varten. Tukikohtana oli Harvion Annilahden uudessa lomakylässä oleva kuuden hengen lattianariseva mökki, ei käyty yöllä vessassa toisilta tietämättä. Mökistä löytyi myös suomalaisella kiukaalla varustettu sauna, jossa lämpöä riitti.

Ensitapaaminen meillä oli Tohmajärvellä, jonne kokoontuimme kukin tahoittamme. (Kärpäsensaaren Kipon) **Pekka** ja **Maarit Sihvonen** Kotkasta kaksi kajakkia auton katolla, **Jukka Sihvonen**, Pekan veli, Turun yliopiston elokuvatieteen professori autollaan Turusta. **Pekka Pouhula** Rantasalmelta kajakki auton katolla ja tervavene peräkärjessä. Itse osallistuin vanhalta viisiheppasella Honda-perämoottorilla, joka kiukutteli käynnistetäessä kuin sota-aikainen naapurin lämminverinen sotasaalishevonen. Palveli sitten kun saatiin käyntiin.

Meitä lumivaaralaisia on kylvetty ympäri Suomea. Nousin Pekan kyytiin kotikaupungistani Savonlinnasta. Heti tavattuamme olimme kun vanhat tutut, kuin olisimme kasvaneet yhdessä. Yhteistä meillä oli rakkautta Karjalaan, Laatokkaan, entisiin isien ja esi-isiemme kotikunnaisiin, Laatokan vesiin, sen saariin, salmiin, kalliorantoihin, ruohikko-poukamisiin ja hiekkarantoihin, sekä minullekin tuttuihin kotimaisemiin.

Olinhan poikasena soudellut kauppatatkoja Sulasalmelle ja jatkosodan aikana hakenut useita kertoja norppaöljyä Kalksalon kalastajilta lampuöljyksi korttiannosten loputtua sekä myllyreissun Miesniemeen Mustalammen myllyyn. Olin lisäksi kulkenut Venus-laivalla Kesvalahdelta Lahdenpohjan kauppalan ja takaisin.

Linnavuorella

Ensimmäisen päivän kuvaukset veivät meidät Harvion linnavuorelle, jonne kiipesimme paikoin neliveto päällä. Sieltä, vanhalta vartiopaikalta, oli kopterikameralla hyvä ottaa maisemakuvia ja kuvata Venus-laivan reittiä Lahdenpohjasta Kesvalahdelle. Näillä monilla linnavuorilla ovat esi-isämme vartioineet.

Muistui tässä mieleeni Lumivaaran lhalasta koitoisin olleen **Yrjö Varosen** tarina Kojo-nimen synnystä. Ulkosaaristoon oli asetettu mies vartioimaan vesiltä tulevia vihollisveneitä. Nähdessään veneiden lähestyvän, tuli hänen rytmikkäällä, kovalla huudolla "KO-JO-KO-JO-KO..." varoitukseksi saarissa ja rannikolla asuville. Saariston jyrkät kalliorannat kaikuivat, ja ääni kuului aina viidentoista kilometrin päähän. Tästäkö lienen minäkin sukunimeni saanut.

Toinen hänen tarinansa oli Kalksalon nimen synnystä. Saarta, joka oli säästynyt tulipaloilta ja kasvoi sankkaa metsää, nimitettiin saloksi, ja kun tähän saloon oli asettunut asumaan seppä, joka takoi rautaa pitkät päivät ja tyyntä illat, kaikui kalke pitkälle. Tästä saarelle nimi: Kalksalo.

Sittaluodolla

Jatkoimme etelään kolmella kajakilla ja yhdellä veneellä Jukan kuvatessa, ja poikkesimme matkan varrella olleisiin laivalaituri paikkoihin. Hatturansalmen jälkeen, selän taas avautuessa, oikealla näkyi ryhmä luotoja. Sittaluoto, siinäpä sopiva kahvittelupaikka. Siinä kahvitellessa pohdimme, että mistä luodolle tällainen nimi. Olisiko siitä, kun Suur-Jaakkiman aikoihin kuljettiin suurilla kirkkoveineillä Lahdenpohjaan, Jaakkiman kirkkoon. Olisiko näillä matkoilla ollut aihetta poiketa Sittaluodolla.

Kesvalahden kylällä oli siihen aikaan veneenrakentajia, jotka rakensivat

kirkkoveineitä. Suurin vene oli nimeltään "Joensuu". Siinä oli kymmenen airoparia ja kaksi purjetta. Mukaan mahtui 70-80 henkilöä. Kesvalahdelaiset rakensivat vielä toisenkin suuren kirkkoveenen, johon mahtui kymmenen henkilöä vähemmän. Näillä veneillä rannikkojen ja saariston väki tekivät kirkko- ja kauppatatkoja Lahdenpohjaan.

Kumolassa

Kumolassa, Kojonlahden suulla nousimme vanhalta laituripaikalla maihin ja kävimme kurkistamassa **Kalevi Rapon** rakentaman kesämökin pihaan, onko ketään paikalla. Mökki oli tyhjä, mutta näytti asutulta. Rantaan laskeuduttuamme tuli venäläinen moottorivene rantaan ja siitä nousi kolmihenkinen perhe. Sanoivat viettävänsä lomaa tässä mökissä.

Pyysivät ystävällisesti meitä mökille, mutta me jatkoimme matkaa Kuhkaan Mutjulammelle, jossa on ollut yksi laivareitin laituripaikoista. Mutjulampi on Kuhkaansaaren luoteisosassa oleva lampi, johon johtaa kapea salmi. Laivalaituri oli lammen perällä ja laiturille tuli tie saaren itä- ja länsipäädystä. Laiturin paaluja oli nähtävissä vielä järven pohjassa.

Kesvalahelle

Kaikki kauniit niemennotkat, jotka ovat elokuussa miehitetyt, olivat tyhjinä. Jatkoimme matkaa etelään, tulimme Seitsalmelle, jossa oli vielä suomalaisten aikaiset betoniset laivaväylän merkit paikallaan, kallioihin maalatut olivat haihtuneet. Jatkoimme Sulasalmelle. Osuuskaukan paikalle oli rakennettu kaksi isoa huvilaa. Hieman Kesvalahdelle päin Kalksalon puolelle oli rakenteilla lomakylä.

Nyt oli edessämme Kesvalahti, minun kotikylässäni yhdeksänkymmentä- ja kaksituhattaluvulla Kesvalahdella omalla veneelläni olin yöpynyt kuudesti Honkasaaressa, joka näyttää olevan

venäläistenkin suosiossa leiripaikkana.

Nousimme maihin Honkasaareen. Leirintäpaikka oli siistiytynyt sitten viimekäynnin. Ei ollut pulloja ja säilykepurkkeja maastossa, niin kuin aiemmilla matkoilla. Porukka totesi paikan sopivaksi yöpymispaikaksi. Teltat pystyyn, ja kuvaukset jatkuivat Kesvalahden perukoille veneellä.

Nousimme Särinmäen rantakallioille, paikalle jossa oli ollut laivalinjan päätelaituri. Tässä Venus-laiva yöpyi ja lähti aamulla kohti Lahdenpohjaa. Laiturista, jonka jääkärit uusivat vuonna 1943, ei ollut jäljellä enää mitään merkkejä. Paalut, jotka oli nostettu rannalle jo aikaisempina vuosina, oli viety pois. Nousimme veneeseen ja soutelimme kolmesataa metriä lahden eteläpuolelle. Nousimme kotipaikkani venerantaan, jossa oli aiemmin ollut laivalaituri.

Kiipesimme rinnettä ylös pihatantereelle. Metsä oli vallannut peltoja, niin kuin joka puolella. Utta oli metsäiseen rinneeseen betonirautatolpilla ja muovinauhalla merkitty neliö. Oliko se rakennuspaikaksi tarkoitettu, sitä voi vain arvailla. Piha oli pitkän heinikon valtaama ja kivinavetan seinätkin näyttivät entistä matalammilta. Takaisin veneeseen ja suunta Saikkosen ennen omistamaan Honkasaareen.

Muistelimme vanhoja aikoja, juhannusta 1938, jolloin Kuntsinrannan nuoret järjestivät juhannustanssit Honkasaaren sileällä rantakalliolla. Musiikkina jylläsi kaksi mandoliinia, joita soittivat Saikkosen veljekset. Toisen mandoliinin he lainasivat isä Viljamilta ja toinen oli heidän oman. Me alaikäiset saimme tyytyä vain kuuntelemaan vastarannalta, Leppäniemen laiturilta. Kipon Pekka ja Maarit pistivät valssiksi sileällä rantakalliolla. Nyt vain oli minun mandoliini jäänyt kotiin Savonlinnaan.

Sittaluodolla istuvat evästelemässä Jukka Sihvonen ja Toimi Kojo.

Sihvosen veljekset Pekka ja Jukka Kipossa.

Kuhkaassa

Seuraavana aamuna nautittuamme aamiaisen suuntasimme veneen ja kajakkien keulat kohti Kuhkaan Kärpäsensaarta, jossa on Kipon tila. Kaunista. Lumivaaran saaristoa hitaasti edeten lähestyimme Kipon rantaa. Jo veneestä näkyi kuinka oranssit, kookkaat liljat kurkottivat rantaa kohti ja toivottivat tulijat tervetulleeksi. Nousimme maihin ja talon kivijalalle, joka on mukavasti rannan tuntumassa.

Pihapeltoa noustessamme ylettyi heinikko aina korviin saakka. Metsän reunassa oli hevoskierron kivetyt, jolle Pekka nousi ja avasi Kipon perinneyhdistyksen vuosikokouksen 2017. Vuosikokous on tapana pitää tällä paikalla tai Sipronsaaren hevoskierrolla. Vierailevana osallistujana sain kunnian tulla valituksi Kipon perinneyhdistyksen jäseneksi. Tämä kaikki karjalaisella huumorilla höystettynä.

Hiljalleen palailimme takaisinpäin kohti Annilahda. Nousimme vielä Seitsalmella maihin ruokailemaan. Seuraavaksi päiväksi oli luvassa sadetta, joten päätimme lähteä silloin Kumolaan, Lumivaaran kirkonkelloa soittamaan, niin kuin jokaisella matkalla on tapana.

Suvivirsi kirkolla

Katselimme sankarihautojen ristien suoria rivejä ja luimme sankarien nimiä, paitsi niistä viidestä, joista nimet oli revitty pois. Vuonna 1990, kun kävin Lumivaarassa ensimmäisen kerran sodan jälkeen, kirkko oli vilja-

varastona, ovet lukittuna. Vartijamummo istui kirkon portailla ja päästi meidät ystävällisesti sisään. Kahlasimme alttarille ja lauloimme suvirren. Silloin oli kirkko vielä hyvässä kunnossa, molemmat kellot paikallaan, ja tornissa ollut kullattu risti oli vinoissa, katkenneen vajerin roikkuessa rististä. Sankarihautausmaasta ei näkynyt merkkiäkään. Paikalla kasvoi korkea risukko. Risukon keskeltä löytyi kaksi venäläistä hautaa muovikukkineen.

Muistelin sodanajan kahta sankarihautausmaasta, joissa olin mukana, sekä joulukirkkokäyntiä, jolloin kirkko ei vielä ollut kunnostettu ja palvelut pidettiin pihassa olleessa seurakuntatalossa. Kirkolta suuntasimme auton nokan kohti Jaakkiman Pajasyrjän kylää, jossa oli ollut Pouhulan Pekan vanhempien kotitila. Paluumatkalla täytimme vesipullomme isosta tienvarsilähteestä, joka oli vielä venäläistenkin käytössä.

Viimeinen yö lomakylässä, aamulla Lahdenpohjaan ja Sorolansalmelle viimeisiä kuvauksia tekemään. Vielä oli käytävä Honkasalossa, katsomassa Laatokan hienoimpia maisemia, Honkasalon kujasia. Retken viimeisen yön vietimme Sortavalassa, Winterin huvilan tontille rakennetussa uudessa hotellissa.

"Tällasta tääl Karjalas on! huudahti Kipon Pekka.

Toimi Kojo
 Savonlinna